

FINANSIJSKA POLITIKA RUSKE FEDERACIJE I UTICAJ NA RAZVOJ RUSKE PRIVREDE

Jovan Njegić *

Apstrakt: Ekonomija Ruske Federacije doživjela je slom nakon raspada Sovjetskog Saveza 1991. godine. Ovaj negativni trend nastavio se do 1998. godine. Značajna devalvacija rublje koja je tada izvršena, nagovjestila je početak ekonomskog oporavka. Iako je oporavak, podržan kako visokim rastom cena nafte, tako i čvrstim i pouzdanim vođstvom nove vlade, bio značajan, pred ruskom ekonomijom i dalje stoje brojni izazovi.

Ključne reči: bruto društveni proizvod (BDP), cena nafte, inflacija, produktivnost

Abstract: Russia's economy went into decline with the break-up of the Soviet Union in 1991. This negative trend has continued until 1998. Significant devaluation of the ruble in this year has announced the beginning of economic recovery. Although the recovery, forced by the enormous oil price rise, and firm and confident leadership of the new government, has been significant, Russia's economy still has many challenges to meet.

Key Words: Gross Domestic Product (GDP), oil price, inflation, productivity

Nakon raspada Sovjetskog Saveza 1991. godine, novoformirana Ruska Federacija doživljava ekonomski slom. Visoka stopa inflacije, nezaposlenost i konstantni pad bruto društvenog proizvoda (BDP) samo su neki od indikatora koji pokazuju da se kretanja ekonomije Ruske Federacije tokom devedesetih godina nisu razlikovala od ostalih zemalja bivšeg istočno-evropskog socijalističkog bloka. Ovakva privredna kretanja dovela su do slabljenja srednje klase stanovništva i formiranja sloja bogatih tajkuna u čijim rukama su se našla ogromna bogatstva stečena privatizacijom bivših velikih državnih firmi.

Ekonomska kriza se nastavila do pred kraj dvadesetog veka, a početak reforme i oporavka ruske privrede počinje 1998. godine. Te godine izvršena je velika devalvacija ruske rublje, što je omogućilo početak ozdravljenja ruske ekonomije². Dve godine kasnije dolazi do smene na vrhu vlasti, i na čelo države, umesto Borisa Jeljcina dolazi Vladimir Putin. Ova godina predstavlja početak buđenja „Ruskog medveda“, kako se ruska privreda nazivala u krugovima američkih ekonomista (slika 1).



Slika 1 – Kretanje ekonomije Ruske Federacije od raspada SSSR-a, prikazano kroz BDP³

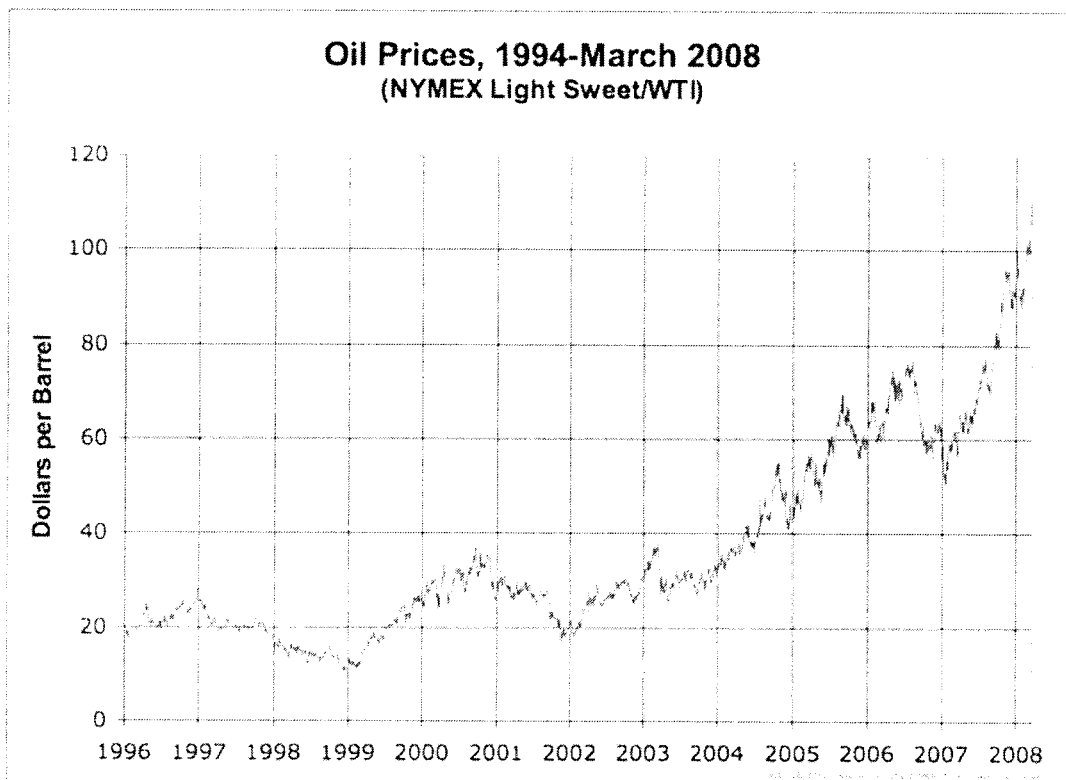
*Njegić Jovan, diplomirani ekonomista, stručni saradnik Visoke poslovne škole strukovnih studija, Novi Sad

² <http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/guides/457000/457038/html/default.stm>

³ Russia: Key Facts, <http://news.bbc.co.uk>

Početak oporavka privrede

Nakon dolaska na vlast bivšeg agenta KGB, Vladimira Putina, ruska ekonomija najzad dobija jasne ideje kuda i na koji način treba ići dalje. Stabilnost i čvrsto vođstvo ruske ekonomije od strane nove vlasti dovodi do laganog oporavka, koji se najbolje može sagledati kroz kretanje BDP-a, koji je početkom 2000. godine iznosio svega 250 milijardi dolara, da bi 2003. godine dostigao nešto preko 400 milijardi dolara. Ova godina postaje i ključna prekretnica u jačanju finansijskog položaja Rusije. Sa ulaskom Sjedinjenih Država u rat sa Irakom, od 2003. godine počinje vrtoglavi rast cene nafte na svetskom tržištu. Ovakvo kretanje cene nafte se nastavilo, te danas iznosi oko 110 dolara po barelu, što je ogroman rast, ukoliko imamo u vidu da je pre samo 5 godina cena ovog energenta iznosila 30 dolara po barelu⁴ (slika 2).

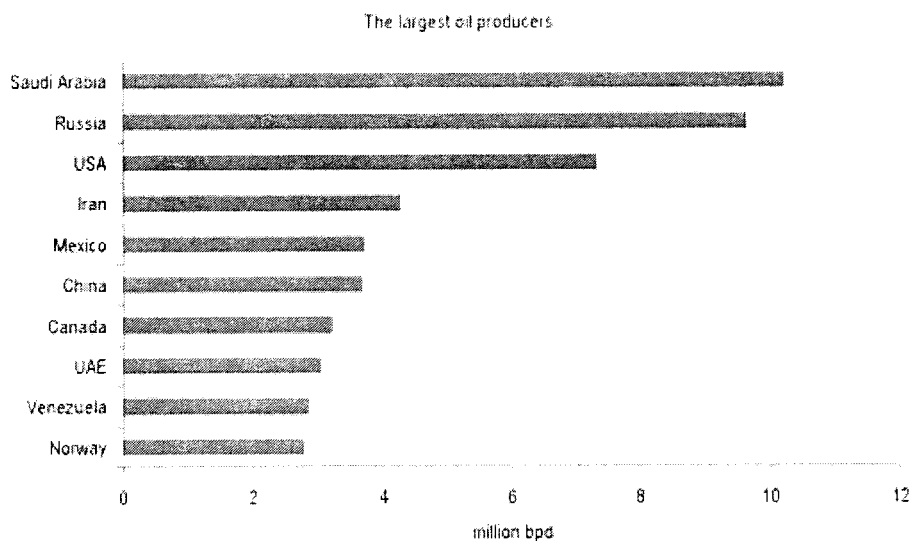


Slika 2 – Kretanje cene nafte na svetskom tržištu u periodu od 1994. do 2008. godine⁵

Značaj ovako vrtoglavog rasta cene nafte za rusku privredu veoma je jasan ako se ima u vidu da je Rusija drugi najveći proizvođač i izvoznik nafte u svetu, odmah posle Saudijske Arabije (slika 3).

⁴ Wikipedia, Oil price increases since 2003

⁵ „Oil price increases since 2003”, Wikipedia



Slika 3 – Najveći proizvođači nafte na svetu⁶

Navedeni faktori omogućili su stabilizaciju ruske ekonomije i njenu nezavisnost što je pokazano vraćanjem svih dugova prema Pariskom klubu poverilaca, koji su nakon raspada SSSR-a dostizali 45 milijardi dolara. Tokom 2006. godine, Rusija je uspjela da kompletan dug likvidira, i to uplatom pre roka preko Vnesheconombank, iznosa u visini od 23,7 milijardi dolara⁷.

Izazovi koji čekaju ekonomiju Ruske Federacije

Tokom 2007. godine dolazi do drugačijeg vida zaduživanja – veliki prilivi kapitala doveli su do uvećanog zaduživanja od strane ruskih poslovnih banaka radi finansiranja domaćih kreditnih operacija. Ove tendencije dovele su do rasta ukupnog spoljnog duga Rusije, koji je u junu 2007. dostigao 385 milijardi dolara. S obzirom na pozitivne tendencije u kretanju BDP, ovaj podatak je daleko od alarmantnog, ali ga svakako treba imati u vidu.

Velike finansijske turbulencije koje su nastupile u svetu u periodu avgust-septembar 2007. godine imale su negativan uticaj na sve razvijene ekonomije. Država je sa ovim problemima uspešno izašla na kraj, pre svega smanjujući svoje učešće na svetskom finansijskom tržištu, i na taj način sprečila da se pomenute turbulencije u većoj meri prenesu unutar zemlje. Ovakav potez imao je u početku negativan efekat, izazivajući neto kapitalni odliv od 1,7 milijardi dolara, da bi se u oktobru ovaj tok preokrenuo, rezultirajući u neto kapitalnom prilivu u visini od 10 milijardi dolara.

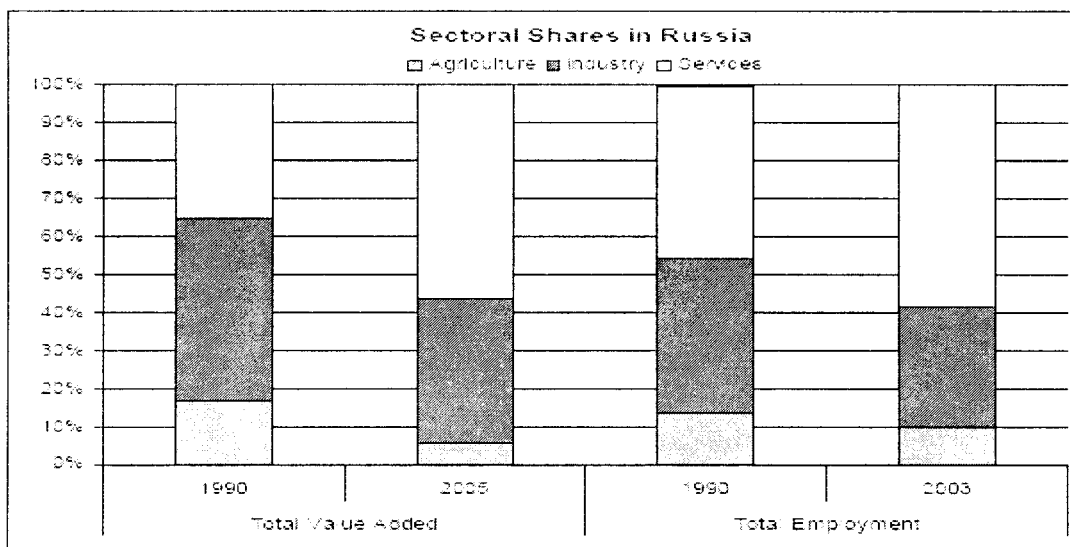
Ruska privreda nastavila je da doživljava investicioni bum. Ono što će, međutim, predstavljati izazov, jeste preusmeravanje i ujednačavanje tih investicija, koje se za sada odnose velikom većinom na ne trgovinske sektore, ili na industriju vezanu za ekstrakciju i obradu nafte i zemnog gasa, kao i na industrije sa malom dodatnom vrednosti. Ovakve tendencije uslovljavaju povećanje spoljnotrgovinskog deficita. Skromno povećanje izvoza u prva tri kvartala 2007. godine od 11% praćeno je sa druge strane povećanjem uvoza od 37%. Ovakav rast deficita, pored navedenog, rezultat je i rasta standarda građana i porasta njihove kupovne moći⁸.

Pored navedene relativno nepovoljne strukture investicija, treba imati u vidu pozitivne pomake u strukturi privrede. Visoki rast produktivnosti ruske privrede dobrim delom je doveo do visokog rasta BDP, kao i do prestrukturiranja od poljoprivrednog i industrijskog sektora, koji je većinom bio zastupljen 1990. godine, ka sektoru usluga, što se najbolje može sagledati na slici 4.

⁶ <http://www.regjeringen.no/en/dep/oed.html?id=750> – sajt norveškog ministarstva energetike

⁷ Tribune H., (2006), *Oil income helps Russia pay off entire debt to Paris Club*, Monday, August 21, 2006

⁸ World Bank, Russian Economic Report, 2007



Slika 4 – Struktura ruske privrede po sektorima – uporedni prikaz za 1990. i 2005. godinu⁹

Velika monetarna ekspanzija kao i porast cene hrane na svetskom nivou, uticali su na porast inflacije, koja za prvih deset meseci dostiže nivo od 9,3%. Ovaj porast inflacije je značajan, imajući u vidu da je za isti period 2006. godine stopa iznosila 7,5%, pogotovo ako uzmemo u obzir da će cena hrane na svetskom tržištu, po svemu sudeći, nastaviti sa tendencijom rasta.

Treba napomenuti da, pored navedenih izazova koji tek čekaju rusku ekonomiju, ozbiljan i odgovoran pristup ruske vlade uliva poverenje u dalje pozitivne tendencije kretanja ove privrede. Veliki uspeh učinjen je formiranjem Stabilizacionog fonda Ruske Federacije. Ova vrsta dopune zlatnim i deviznim rezervama ima za osnovni cilj da služi kao neka vrsta sigurnosti u slučaju naglog pada cene energenata. Iako često kritikovan kao sredstvo finansiranja zapadnih zemalja, ovaj fond svakako predstavlja racionalan i oprezan pristup vođenju finansija.

Pohvalna je i odluka ruskog ministra Jurija Tutnjeva doneta 2005. godine, po kojoj pravo da učestvuju na aukcijama za eksploataciju nalazišta nafte imaju samo kompanije koje su barem 51% u vlasništvu ruskih učesnika¹⁰. Na taj način sprečava se odliv kapitala iz zemlje.

Veliki napredak postignut je reformama 2007. godine, koje se tiču budžetskog menadžmenta. Ove reforme ogledaju se u brojnim inovacijama na polju fiskalnog menadžmenta, kao što su trezorski menadžment budžeta, srednjoročni fiskalni okvir za budžet za naredne tri godine, pomenuti Stabilizacioni fond, kao i Nacionalni socijalni fond, čiji su zadaci da akumuliraju prihode od nafte koji prelaze 10% bruto društvenog proizvoda.

Literatura

- [1] Medvedev R., (2007) *Putin - povratak Rusije*
- [2] Tribune H., (2006), *Oil income helps Russia pay off entire debt to Paris Club*, Monday, August 21, 2006
- [3] Wikipedia, Oil price increases since 2003
- [4] World Bank, Russian Economic Report, 2007
- [5] <http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/guides/457000/457038/html/default.stm>
- [6] <http://www.regjeringen.no/en/dep/oed.html?id=750> – sajt norveškog ministarstva energetike

⁹ World Bank, Russian Economic Report, november 2007, page 15

¹⁰ Medvedev R., (2007) *Putin - povratak Ru*